

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/trj.2020.19.2972>

ЖУРНАЛІСТИКА – МІСТОК МІЖ МОЛОДІСТЮ І ЗРІЛІСТЮ

Професійний досвід випускників буде запроваджуватися у навчальний процес

Іван Крупський

*доктор історичних наук, декан факультету журналістики
Львівського національного університету імені Івана Франка*

За свою більш як 65-річну діяльність факультет журналістики Львівського університету імені Івана Франка підготував не одну сотню висококваліфікованих фахівців, які нині працюють на різних посадах, в усіх ланках ЗМІ. Саме вони задають тон редакційній політиці, формують національний інформаційний простір. Серед випускників нашої Альма-матер – кореспонденти, завідувачі відділами газетно-журнальних редакцій, редактори і директори великих книжкових видавництв, керівники радіо-і телекомпаній... Зрештою, немає такої ланки журналістики, в якій би не працювали вихованці Франкового вишу.

Цікавих, аргументованих публікацій наших випускників, їхніх правдивих виступів на злободенні теми по радіо чи телебаченні з нетерпінням чекає читачка, слухачка та телевізійна аудиторія. Звісно, шлях до визнання приходив поступово, бо в кожного нині відомого журналіста були не лише злети, успіхи, а й якісь творчі невдачі. Та попри це абсолютна більшість тих, хто отримав знання в університеті Великого Каменяря, не зрадила своїй юнацькій мрії, своєму покликанию: журналістика стала для них не лише професією, але й їх долею.

Чи не щороку, особливо з нагоди випускних ювілеїв, студентські аудиторії заповнюють ті, хто останній раз сідали за студентські лави 20, 30, 40 чи 50 або й більше років тому. Згадують молодість, добрим словом відгукуються про тих викладачів, які виводили їх на широку журналістську стежу, вчили азам професійної майстерності, діляться своїми творчими здобутками, споминають ровесників, однокурсників та викладачів, чия журналістська зірка згасла, закотилася у засвіти, не догорівши до кінця.

Як спомин про студентське життя, свій життєвий та професійний шлях випускники видають книги, присвячені своєму курсові. Ось і випускники 1979 року з ініціативи свого колеги, нині відомого письменника, видавця, Заслуженого журналіста України, лауреата багатьох журналістських премій та відзнак Олександра Масляника видали книгу-альбом, в якій вміщені численні фотосвітлини, зворушливі спогади і корисні поради тим, хто нині опановує таке складне і нелегке журналістське ремесло, й подані зразки творчості журфаківців 1979-го року¹ випуску.

Кожна розповідь читається цікаво, бо бачимо, що наші випускники за цей 40-річний період не були пасивними споглядачами історії, а своїм журналістським пером намагалися впливати на суспільно-політичні процеси, що відбувалися в державі, відстоювали правду, переймалися долею і допомагали вирішити будь-які проблеми своїх читачів. На жаль, газета чи радіо або телепередачі нерідко були та, зрештою, залишаються й досі останньою інстанцією, до якої звертаються за підтримкою в пошуках правди. І журналісти, відклавши всі справи, намагалися і намагаються втрутитися, аби допомогти відновити справедливість. Таких прикладів у книзі десятки: Алла Зінкевич-Огородник працювала у військовій газеті радянських військ в Чехословаччині, і до неї, як до останньої інстанції, звернувся солдат, який через знущання, дідівщину був на грані самогубства і лише втручання журналістки все розставило на місця: офіцери, які воліли не помічати нестатутних відносин в колективі, на другий же день пакували валізи додому, де на них чекала заведена кримінальна справа. А скільки нервів довелося витратити, скільки написати заміток, кореспонденцій, у скількох людей взяти інтерв'ю Марині Казбан, аби призупинити за 30 кілометрів від Харкова будівництво атомної електростанції та як завдяки «старанням» Тетяни Козлової зняли начальника місцевої міліції, поміняли міського голову, один кандидат не потрапив до Верховної Ради... То ж, як згадує Любов Добринська (Мацевич), нерідко в її творчій біографії, як чи не в кожного випускника, «були і судові позови, і різні ситуації, коли натякали притупити перо... Було багато різного: і негативу, і позитиву, але, головне, не було байдужості».

Очевидно, ця небайдужість залишилась дороговказом чи не для всіх випускників 79-року. Нині, з висоти свого професійного досвіду, не залишаються байдужими до свого факультету, звідки розійшлися-розлетілися у світі їхні стежки-доріжки. Тому критично аналізують навчальний процес, дають цікаві пропозиції щодо його вдосконалення, переймаються болями сучасної журналістики. А професійний досвід випускників справді безцінний:

Після закінчення факультету поїхала працювати до Івано-Франківська Наталка Мазепа, де вже кілька років там на радіо працював наш випускник, її чоловік Роман Боднарчук. Наполегливість, відповідальність і вміння Романа побачити й донести до слухачів головне заперімітили і запропонували йому очолити редакцію новин, – згадує Н. Боднарчук (Мазепа). Він став «головним новинарем», об'їздив усе Прикарпаття, бував у відрядженнях і в Сибіру, і за кордоном, започаткував на обласному радіо прямі ефіри, адже в радянські часи кожне слово журналістів було пильним оком цензури, то ж Романові довелося витримати чималий тиск усієї партійно-радянської системи, проте з тих пір прямі ефіри на Івано-Франківщині стали своєрідним «ковтком свободи». Відтак традицію прямих ефірів продовжили у 90-ті роки ціла низка новостворених місцевих телестудій.

Тривалий час працював на Львівському телебаченні Петро Цеголко. Він одним з перших долучився до того, що саме Львівське ТБ активно почало висвітлювати пробудження в Україні національно-патріотичного духу, а трансляція правдивої інформації про суспільно-політичні події, що вирували в регіоні і в Україні, прискорила розпад партійно-радянської системи. Нині він ось уже більш як 18 років працює представником

Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення у Львівській області, то з власного досвіду може проаналізувати розвиток телерадіоінформаційного простору України, тому болить йому, що на екранах телевізорів власної місцевої продукції, як кіт наплакав, бо здебільшого транслюють щось далеке від реального життя регіону.

Чимало випускників акцентують увагу на прогалинах у підготовці журналістів в радянський період, коли, за словами Богдана Барбіла, студенти змушені були вивчати різні дисципліни, але «бракувало спеціальних занять з газетної справи, радіо, телебачення. Таких би побільше, замість різних історій КПРС, марксизмів-ленінізмів, бо коли б не виробничі практики шоліта в багатотиражних, районних, обласних газетах, на радіо, телебаченні, журналістами став би лише дехто».

Ці ж думки продовжує Іван Гриджук: «Ми не мали змоги відкрито вивчати і знати в умовах університету справжню історію України, її героїв, державників. Зараз ми стали своєрідною ланкою, котра з'єднує покоління студентів і фахівців журналістської справи так званих радянських років із перехідним періодом до демократичних часів Української держави, до ширшого, до об'ємнішого ознайомлення й оволодіння практикою сучасної журналістики в Європі та світі».

Відтак він слушно зауважує і застерігає проти сліпого копіювання встановлених закордонних стандартів, проти бездумного перенесення їх на наш благодатний, ще не зовсім перенасичений модерністськими теоріями і практикою, ґрунт й не погоджується, що «журналістів зараз буквально вштовхують у поле діяльності лише для масової інформації, лише для інформування». Водночас Іван Гриджук проти повернення у минуле, до колишньої вождистської агітації та пропаганди, але «у наші дні, коли Держава так просто, болісно, навіть жертовно прокладає свій самостійний, незалежний державницький поступ, виборює європейський шлях та цінності, входить у світову спільноту – дуже варто зуміти не втратити, не розгубити велич і силу українського духу, українську ідентичність, український ген-код нації, котрий сягає у сиву-сиву прадалечинь» і риторично запитує: «А чи ми бачимо журналістську корпоративність, яка б слугувала чистоті і патріотичності української нації? Нас часто у подібних випадках відсилають за досвідом до Польщі, Ізраїлю, Японії. Чи ми своїм виваженням українським журналістським словом і позицією змушуємо співвітчизників задуматися не лише над тим, куди йти і чого маємо-мусимо досягнути завтра, щоб не тільки не відстати від сусідніх народів і держав, а навіть опинитися на крок-два вище від них і завоювати надійніше місце у світі?».

Перериваючи канву споминів Івана Гриджука, зазначимо, що журналісти із власного досвіду знають, як, наприклад, московська пропаганда войовничо налаштовувала і налаштовує росіян проти інших націй та держав. Скажімо, Іван Добош після закінчення факультету побував майже в усіх країнах світу, а, працюючи в обласній молодіжній газеті Івано-Франківська, проходив стажування в «Комсомольской правде», де неодноразово зустрічався з зарубіжними власкорами «КП». За склянкою чаю вони залюбки хизувалися як «пудрят мозги каким-то там полячишкам, чехам, венграм». Мовляв, нехай пам'ятають, як вказали їм на своє місце в 1956, 1968, 1981 роках. То ж «за 40 років російський агітпроп не змінив своєї тактики: якщо не діє пропаганда на

мізки людей, то в хід ідуть танки», підсумовує сутність таких «задушевних» розмов із російськими журналістами, насправді ж пропагандистами, Іван Добош. Історія підтверджує слушність цих слів. Щоправда, тепер цей процес прискорюється, бо нерідко маніпулятивна пропаганда тісно взаємодіє з танками, як бачимо це на Сході України, де пропаганда «русского мира» йде в купі з російськими збройними силами.

Чимало в книзі подано розповідей про стан сучасної журналістики в Україні, міркувань, як вирішити наболіли проблеми ЗМІ. Так, Іван Гриджук вважає, що маємо чимало упущень у підготовці журналістів, й однією з причин цього вважає завелику кількість вишів державних і приватних, які «кують» журналістські кадри. Нині їх є чи не до семи десятків: «Хіба є логіка, що авіаційний чи політехнічний інститути готують журналістів?» І з гіркою іронією, навіть сарказмом констатує: «Чому я не можу зі своєю освітою і практичним досвідом бути, скажімо, прокурором чи лікарем, а журналістом у наші дні стає, як мовиться, перший, котрий попадає під руку?». Слушні слова, важко не погодитися з автором, але, на жаль, факультет чи університет не в силі змінити ситуацію, аби домогтися, що пироги повинен пекти кухар, а чоботи шити чоботар.

Особливо приємно, що наші випускники плідно поєднують практичну журналістику з її теоретичними аспектами. Ми гордимся, що в нашій факультетській бібліотеці не залежується книга Оксани Ровенчак (Хомишин) «Слово має визволяти, а не поневолювати». Десять принципів наближення журналістики до моралі (газета День», 2008, 3 жовт.).

А ще гарні відгуки серед читацької аудиторії знайшла її книга «Кардіограма», що побачила світ 2018 року в Івано-Франківську. І справді, як зазначає О. Ровенчак, це книга для мислячих людей, котрі вірять у перемогу справедливості. Книга містить єдність тріади есе про філософію правди для розуміння, що таке аналітична журналістика, апостольську цифру дванадцять різноманітних за темами журналістських розслідувань і прицільних десять судових нарисів. Документальні історії із «живою правдою без прикрас» відображають своєрідність світу у нон-фікшні з динамічним розвитком осмислювання фактів сьогодення. Основний зміст книги був, так би мовити, апробований протягом багаторічної журналістської діяльності її авторки, у чисельних публікаціях, що друкувалися на сторінках «Голосу України», «Урядового кур'єру», «Робітничої газети», «Літературної України», «Дня» й всеукраїнських літературно-мистецьких і громадсько-політичних журналах України. Тому ми гордимся, що практичний досвід журналістки, осмислений у її працях, студенти використовують при написанні курсових і магістерських робіт, при підготовці до семінарських і практичних занять.

Зрештою, у кожному з тридцяти есе-спогадах випускників, що об'єднані в книзі у розділі «Світлим спомином осяяна душа» знаходимо цікаві думки, оригінальні ідеї. Відчувається, що писали їх справжні професіонали, майстри пера. І писали щиро, не фальшивлячи, писали так, як веліло серце.

Навіть через 40 літ випускники добрим словом згадують тих, кому завдячують своїй професії, чий настанови стали для них дороговказом, моральним орієнтиром у щоденній журналістській творчості: своїм батькам, родичам, редакторам, старшим колегам, які щедро передавали їм свій професійний досвід. Не забули також своїх викладачів, які

й нині виховують журналістські кадри – Олександру Сербенську, Василя Лизанчука, Степана Костя, Йосипа Лося... Не зітруться в їхній пам'яті й уроки журналістської майстерності Володимира Здоровеги, Йосипа Цьоха, Івана Курганського, Дем'яна Григораша, Володимира Гоя, Юрія Петрушка, неперевершеного знавця української мови Володимира Кибальчича...

Ми гордимось, що серед наших випускників багато Заслужених журналістів України, лауреатів різних державних премій, орденосців. І як колись вони дослухалися до порад своїх вчителів, так і нині ми будемо враховувати їхні пропозиції при складанні навчальних планів, робочих програм, аби вдосконалити навчальний процес, аби й теперішні студенти навіть через десятки років могли з гордістю сказати: «Я випускник львівського журфаку».

Список літератури

1. Боднарчук, Н., Масляник, О. (Ред.) (2019), *Долі на вістрі пера. До 40-річчя випуску факультету журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка*, Растр-7, Львів, 476 с.